

Študijná príručka: Život v stredoveku

Táto príručka je navrhnutá na zopakovanie a prehĺbenie vedomostí o živote v stredoveku na základe poskytnutých materiálov. Obsahuje kvíz s desiatimi otázkami a kľúčom správnych odpovedí, päť tém na esej a komplexný slovník kľúčových pojmov.

Kvíz

Odpovedzte na nasledujúce otázky v rozsahu 2 – 3 viet. Vaše odpovede by mali vychádzať výhradne z poskytnutého študijného materiálu.

1. Opíšte typický deň a prácu stredovekého roľníka a jeho rodiny.
2. Aký bol hlavný problém pri obrábaní pôdy v stredoveku a ako ho roľníci riešili?
3. Z akých dôvodov vznikali stredoveké mestá a kde sa zvyčajne nachádzali?
4. Kto spravoval stredoveké mesto a aké výsady (privilégiá) mohlo mesto získať od panovníka?
5. Čo boli cechy a aká bola ich hlavná funkcia v mestskej spoločnosti?
6. Porovnajte tovar, s ktorým sa obchodovalo v oblasti Stredozemného mora a v severnej Európe.
7. Od čoho závisel pracovný deň stredovekého človeka a ako ľudia vedeli, kedy majú vstať alebo si ľahnúť?
8. Aká bola priemerná dĺžka života v 13. storočí a aké faktory ju najviac ovplyvňovali?
9. Prečo väčšina ľudí v stredoveku vedela len veľmi málo o okolitom svete?
10. Aký bol hlavný rozdiel v osobnom postavení medzi roľníkom-poddaným a mešťanom?

Kľúč správnych odpovedí

1. Práca roľníka bola tvrdá drina, na ktorej sa podieľala celá rodina. Muži vykonávali najťažšie práce na poli, zatiaľ čo ženy mali na starosti domáce práce, starostlivosť o zvieratá a šitie oblečenia. Život bol poznačený neustálym strachom z neúrody, hladu a vojen.
2. Hlavným problémom bola únava pôdy, ktorú stredoveký roľník nevedel účinne riešiť. Preto časť pôdy vždy nechával neobrobenú, aby si oddýchla (ležala úhorom). Výnosy sa zvýšili až s používaním železného pluhu namiesto jednoduchej motyky.
3. Mestá vznikali ako strediská obchodu a remesiel, kde mohli ich obyvatelia predávať svoje výrobky za peniaze. Zakladali sa na strategických miestach, ako boli križovatky dôležitých diaľkových ciest, brody veľkých riek alebo výhodné morské pobrežia, aby sa tovar ľahšie predal.
4. Mesto spravovala mestská rada, ktorú si mešťania volili spomedzi seba a na jej čele stál richtár. Mestá mohli od kráľa alebo zemepána získať mestské privilégiá, ako napríklad právo usporadúvať trhy, skladovať tovar alebo dokonca raziť vlastné mince.
5. Cechy boli združenia remeselníkov rovnakého zamerania. Ich hlavnou funkciou bolo chrániť vlastnú výrobu, zabraňovať konkurencii usídliť sa v meste a poskytovať sociálnu pomoc svojim starším alebo chorým členom.
6. V Stredomorí (napr. Benátky, Janov) sa obchodovalo s luxusným tovarom z Východu, ako boli vzácne koreniny, voňavky, luxusné látky a nové rastliny (ryža, cukrová trstina). V severnej Európe sa obchodovalo s iným typom tovaru, napríklad so soľou, vínom, vlnenými látkami, sušenými rybami a kožušinami.
7. Pracovný deň závisel od denného svetla, keďže ľudia nepoznali umelé osvetlenie; v lete bol dlhší a v zime kratší. Keďže bežní ľudia nemali hodiny, čas vstávania a líhania im určovalo zvonenie kostolných zvonov.
8. Priemerná dĺžka života v Európe v 13. storočí bola 35 rokov. Život skracovali hladomory, nákazlivé choroby (napr. mor nazývaný "čierna smrť"), vysoká úmrtnosť detí (až polovica narodených) a častá smrť žien pri pôrode.

9. Väčšina ľudí vedela málo o svete, pretože takmer necestovali a nevedeli čítať. Informácie sa šírili len ústnym podaním a kníh bolo veľmi málo, preto sa ich vedomosti obmedzovali na najbližšie okolie ich domova.

10. Hlavný rozdiel bol v osobnej slobode. Mešťania boli osobne slobodní a neboli majetkom žiadneho pána. Naopak, roľníci poddaní boli považovaní za majetok pána, ku ktorému patrila pôda, na ktorej žili a pracovali.

Otázky na esej

1. Porovnajzte a zhodnoťte výhody a nevýhody života na stredovekom vidieku v porovnaní so životom v stredovekom meste. Zvážte aspekty ako bezpečnosť, strava, osobná sloboda a sociálna štruktúra.
2. Analyzujte úlohu diaľkového obchodu pri rozvoji stredovekej Európy. Zamerajte sa na kľúčové obchodné centrá, typy tovaru a vplyv obchodu na vznik a rast miest.
3. Diskutujte o faktoroch, ktoré formovali každodenný rytmus a celkovú dĺžku života stredovekého človeka. Ako viera, práca, choroby a nedostatok informácií ovplyvňovali ich pohľad na svet?
4. Vysvetlite význam a funkciu cechov v stredovekej mestskej spoločnosti. Ako cechy ovplyvňovali ekonomiku mesta, kvalitu výrobkov a život samotných remeselníkov?
5. Na základe úryvkov v sekcii "Reč prameňov" opíšte, ako historické dokumenty (ako predpisy pre kráľovské dvory alebo mestské štatúty) pomáhajú pochopiť organizáciu a hodnoty stredovekej spoločnosti.

Slovník pojmov

Pojem	Definícia
Cech	Združenie remeselníkov rovnakého remesla v stredovekom meste, ktoré chránilo ich výrobu, bránilo konkurencii a pomáhalo svojim členom.
Čierna smrť	Názov pre mor, strašnú epidémiu, ktorá v 14. storočí zasiahla Európu a spôsobila smrť približne jednej tretiny jej obyvateľov.
Diaľkový obchod	Obchodovanie s tovarom, často luxusným, na veľké vzdialenosti medzi rôznymi regiónmi, napríklad medzi Talianskom a Východom alebo medzi mestami severnej Európy.
Epidémia	Náhle a rozsiahle šírenie nákazlivej choroby medzi obyvateľstvom.
Mešťan	Obyvateľ stredovekého mesta, ktorý bol na rozdiel od roľníckeho poddaného osobne slobodný a mal určité práva.

Mestské privilégia (výsady)	Zvláštne práva udeľované mestám kráľom alebo zemepánom, ako napríklad právo konať trhy, raziť mince alebo skladovať tovar.
Poddaný	Roľník v stredoveku, ktorý nebol osobne slobodný a patril ako majetok svojmu pánovi (zemepánovi).
Richtár	Predstavitel' mestskej rady, ktorý stál na jej čele a spravoval mesto.
Sebestačnosť	Schopnosť sídla alebo komunity vyrobiť si všetko potrebné pre život bez nutnosti obchodovať s okolím. Typická pre ranostredoveké vidiecke sídla.
Úhor	Neobrobená časť pôdy, ktorá sa nechávala odpočívať, aby sa obnovila jej úrodnosť. Bol to spôsob, ako stredovekí roľníci bojovali proti únave pôdy.